

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 29.11.2021).
2. Герасимович А. М., Кіндрацька Л. М., Кривов'яз Т. В. Фінансовий облік у банках: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2010. 549 с.
3. Кіндрацька Л.М. Фінансовий та управлінський облік у банках : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 816 с.
4. Корпанюк Т.М. Особливості ведення управлінського обліку в комерційних банках України. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 4. С. 152-157.
5. Ларікова Т. В. Організація та методика управлінського обліку в банківських установах: автор. дис. канд. економ. наук : 08.00.09. Київ, 2010. 20 с.

УДК 657 : 336

Панічук Олександр Володимирович,
аспірант кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
Поліського національного університету,
м. Житомир, Україна

КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ: ОБЛІК ТА ОЦІНЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ

Діяльність підприємств і банківських установ в сфері кредитних операцій є важливою складовою функціонування суб'єктів господарювання. Надання кредитних коштів банківськими установами та залучення їх бізнесом повинно бути ефективним та здійснюватися через чинники безпеки кредитування. Одним із інструментів процесу кредитування є оцінка кредитоспроможності позичальника на основі його облікової інформації про стан економічної стійкості господарської діяльності. Проблеми недосконалості підходів до оцінювання кредитоспроможності позичальників коштів призводять до створення значної частки неповернених та прострочених кредитів. За даними НБУ на початок 2021 р. частка непрацюючих кредитів в Україні становила 41 % [1].

Важливим інструментом вирішення цієї проблеми може бути система якісного оцінювання позикодавців, що дозволить банку реально визначати рівень їх кредитоспроможності. Підходам до оцінювання кредитоспроможності підприємств банківськими установами присвячено значну кількість публікацій науковців і методичних розробок банків.

Відповідно до визначення поняття кредитоспроможності в нормативних документах оцінювання позичальника необхідно здійснювати за показниками його господарської діяльності, що характеризують своєчасність розрахунків за минулі кредити, поточне фінансове становище бізнесу та спроможність мобілізувати кошти з різних джерел [2].

В рекомендаціях НБУ [3] щодо оцінки комерційними банками кредитоспроможності та фінансової стабільності позичальника передбачається використовувати чотири групи показників:

- наявні неплатежі як прострочена заборгованість і непогашені борги за пасивом балансу;
- ліквідність балансу позичальника – порівняння ліквідних активів з поточними зобов'язаннями;
- система коефіцієнтів: незалежності, маневрування, заборгованості, фінансової стабільності, покриття;
- коефіцієнти інвестування, покриття балансу, використання фінансових ресурсів, ефективності використання власних коштів.

При оцінюванні кредитоспроможності за найбільш поширеними методиками науковців і практиків в Україні використовуються системи показників, які характеризують підприємства щодо: платоспроможності; фінансової стійкості; прибутковості та рентабельності; ділової активності [4; 5].

У світовій практиці для оцінювання кредитоспроможності використовуються: англійські моделі (CAMPARI, PARTS, PARSER), правила банків США (система «6С») та системи аналізу (MEMO RISK, 4FC).

Проведений аналіз наявних підходів до оцінювання кредитоспроможності свідчить, що методики повинні містити систему певних показників та інтегральний показник, що їх об'єднує, і засвідчує спроможність позичальника погашати отримані кошти та нараховані проценти за їх користування.

До слабких сторін вітчизняних методик оцінювання кредитоспроможності позичальників необхідно віднести відсутність достатнього інформаційно-облікового забезпечення показниками фінансової звітності, суб'єктивність нормативних значень показників та їх вагомості в інтегральному показнику.

Виходячи з цього, наявні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників потребують удосконалення. Насамперед, необхідно звернути увагу на систему показників, яка повинна надати комплексну відповідь про стан кредитоспроможності позичальника. При цьому найважливіше значення мають показники, які відображають можливість позичальника розраховуватися за зобов'язаннями, рівень автономії його бізнесу, продуктивність ресурсів, якість чистого доходу та динаміку приросту активів і власного капіталу.

По-друге, це вдосконалення аналітичності даних фінансової звітності підприємств для інформаційного забезпечення здійснення розрахунків показників кредитоспроможності на основі яких можливо визначати надійність позичальника.

По-третє, необхідність актуалізації зі сторони НБУ параметрів вагомості показників багатofакторної дискримінантної моделі інтегрального показника кредитоспроможності позичальника.

І по-четверте, це використання в інтегральному показнику для розрахунку коефіцієнтів не суб'єктивних нормативних рівнів системи показників, а їх динамічних змін в позичальника.

Саме ці аспекти повинні створити об'єктивні умови для оцінювання кредитоспроможності підприємств як позичальників коштів у банківських установах.

Список використаних джерел:

1. *Частка непрацюючих кредитів (NPL) висока, але поступово скорочується.* URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 28.11.2021)
2. *Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Постанова Правління Національного банку України 28.08.2001 р. № 368.* URL: <https://cutt.ly/FT45a6N> (дата звернення: 29.11.2021)
3. *Рекомендації щодо оцінки комерційними банками кредитоспроможності та фінансової стабільності позичальник.* Лист НБУ N 23011/79 від 02.06.94. URL: <https://cutt.ly/vT45hiD> (дата звернення: 29.11.2021)
4. *Маркович Т. Г. Аналіз кредитоспроможності суб'єкта господарювання-експортера із застосуванням теорії нечітких множин.* Ефективна економіка. 2019. № 7. URL: <http://www.econotyu.nauka.com.ua/?op=1&z=7243> (дата звернення: 28.11.2021).
5. *Смолева Т. М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників банками України.* Фінанси, облік, банки. 2014. Вип. 1. С. 241-245.